

ØERNE

Generalforsamling og ordinært regionalt medlemsmøde

Skovdyrkerne Øerne indkalder hermed til generalforsamling tirsdag den 24. oktober 2017 kl. 17.00 på foreningens adresse hos VKST, Fulbyvej 15, 4180 Sorø med følgende dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Ledelsens beretning
3. Forelæggelse af revideret årsrapport til godkendelse
4. Forelæggelse af budget. Godkendelse af kontingentsatser for det kommende år efter indstilling fra bestyrelsen (foreningens kontingentsatser pristalsreguleres, som vedtaget på en tidligere generalforsamling)
5. Behandling af indkomne forslag
6. Valg af bestyrelsesmedlemmer og suppleanter. På valg til bestyrelsen er Jes Lützhøft, Lars Holst-Frederiksen og Ole Holst Henriksen. På valg som suppleant er Flemming Johansen
7. Valg af revisor
8. Eventuelt

Ordinært regionalt medlemsmøde

På vegne af De Danske Skovdyrkerforeninger indkaldes efterfølgende til ordinært regionalt medlemsmøde med følgende dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Valg af regionalt repræsentantskab og suppleanter
3. Eventuelt

Foreningen vil som vanligt være vært ved et mindre traktement efter generalforsamlingen (kl. cirka 18.30). Kl. 19.30 præsenterer skovrider Karsten Raae Skovdyrkernes bog om "Natur- og vildtpleje i skoven" og cause-rer over udvalgte emner fra denne. Særligt vil begrebet biodiversitetspodning blive introduceret.

Pga. traktementet bedes du tilmelde dig på tlf. 62624747 eller oer@skovdyrkerne.dk senest den 20. oktober.

Øerne omstrukturerer for at blive en endnu stærkere forening for medlemmerne

Sammenlægningen af de to gamle foreninger er ikke forløbet som planlagt. Det har medført flere fusionsomkostninger og andre engangsomkostninger end ventet. Og et for lavt aktivitetsniveau i marken. Det betyder, at det økonomiske resultat i det første fusionsår bliver betydeligt ringere end forudset.

Bestyrelsen har taget dette meget alvorligt og igangsat udarbejdelsen af en plan for omstrukturering og "høst" af fusionsgevinster. Planen bakkes op af alle de øvrige Skovdyrkerforeninger og indeholder nødvendige omkostningstilpasninger og omstruktureringer.

Omstruktureringen medfører, at skovparterne samles til større og mere økonomisk bæredygtige enheder. Det betyder samtidig en reduktion i antallet af skovfogeder og stop for planlagte ansættelser. Når den planlagte organisering af den nye skovpartsstruktur er tilendebragt, bliver alle berørte medlemmer orienteret.

Administration og regnskab samles i Vissenbjerg. Kontorerne i Sorø og på Bornholm bevares til brug for medlemmer og organisationen i øst. Under dette forløb er der desuden aftalt fratrædelse med skovrider Ulrik Nielsen og souschef Per C. Christensen.

Bestyrelsen har besluttet, at tidligere sekretariatschef Svend J. Christensen fortsætter som skovrider indtil udgangen af januar 2018 for at igangsætte den nye plan sammen med det nye lederteam.

Denne omstrukturering og genopretning gennemføres for at sikre en bedre økonomi og konkurrencekraft for vores forening til glæde og gavn for medlemmerne, så vi som altid kan betjene dem med den bedste rådgivning og med konkurrencedygtige afregninger. Bestyrelsen opfordrer derfor alle medlemmer til at bakke op omkring de planlagte tiltag og derved medvirke til at styrke vores forening.

Rudolf Iuel, formand for Skovdyrkerforeningen Øerne

Nye tider i kronvildtforvaltningen

Om få dage starter jagten på kronvildtet. Det er kalvene, der er i fokus i første omgang, idet de nye jagttider har sikret en udvidelse af mulighederne for at skyde kalv. I enkelte lokalområder er der dog stadig mulighed for også at skyde hjort den 1. september – men nu kun i to uger.

Af konsulent og jæger Per Kauffmann (inkl. fotos)

Foto: Michael Sand

Den fritstående bestand af krondyr er vokset voldsomt de seneste år. Siden Christian VII i 1799 påbød alt kronvildt bortskudt, har vi aldrig haft mere kronvildt, end vi har i dag. Således var der ifølge den årlige oversigt i Danmarks Jægerforbunds medlemsblad "Jæger" i 2016 opgjort en forårsbestand på omkring 26.000 dyr på den frie vildtbane. Krondyrene findes nu næsten overalt i Jylland og med gode bestande på det meste af Sjælland.

Den store bestand betyder omfattende skader i skoven, hvor dyrenes dagophold giver både fejleskader, bidskader på yngre træer og skrælleskader på ældre træer. Især skrælningen, hvor barken rives af i strimler som føde for dyrene, er problematisk – i særdeleshed om sommeren. Når veddet blottes, er der mulighed for, at der går råd i træet, hvorved kvaliteten forringes. Typisk går skrælning ud over rødgran og douglas, hvorimod sitkagran normalt slipper. Det siges, at man i de mest plagede områder i Vestjylland forventer, at op mod 15 % af hugsten vil være forringet som følge af skrælning.

Også i det åbne land er den øgede bestand af kronvildt til stor gene for landmændene, for når mørket falder på, opsøges de dyrkede marker. Værst går det ud over ærter

og andre bælgeplaner. Marker med vinterraps, kartofler og kløvergræs hører også til de foretrukne, og det dyrene ikke æder, ødelægges ved at blive trådt ned.

Jagtudbyttet

Væksten i bestanden afspejles også i jagtudbyttet, som har været signifikant stigende gennem de seneste 20 år, og særlig markant gennem de seneste få år. Omkring årtusindeskiftet blev der årligt nedlagt omkring 3.000 dyr, hvorefter udbyttet i de følgende år balancerede mellem 3.000 og 4.000 krondyr. I sæsonen 2008/2009 nåede afskydningstallene for første gang op på 5.000 dyr. Siden er det yderligere accelereret med en fordobling til 2015/16, hvor tallet af nedlagte krondyr nåede op på 9.700.

De knap 10.000 dyr blev i øvrigt nedlagt af 5.174 jægere, og med et gennemsnit på 1,9 til hver krondyr-jæger antydes det, at det ikke længere er en snæver kreds, der skyder kronvildt. Den nyeste kommunale "Top 3" viser i øvrigt, at Herning og Ringkøbing-Skjern kommuner ligger øverst med henholdsvis 1.030 og 1.018 dyr, hvorefter der er et stykke ned til Holstebro på tredjepladsen med 591 stykker kronvildt.

Vildtforvaltningsrådet

Med øje for den stigende bestand formulerede Vildtforvaltningsrådet de første målsætninger for forvaltningen af det danske kronvildt i 1999. De er senere justeret ved flere lejligheder, men kan opsummeres til, at man ønsker:

- en mere naturlig og ligelig køns- og aldersfordeling
- at øge andelen af ældre og større hjorte i bestanden
- at sikre en spredning af kronvildt til nye egne
- at sikre en mere etisk jagtudøvelse på kronvildt
- færre skader på mark og i skov
- bedre muligheder for at opleve kronvildtet.

Målsætninger, som næsten alle kan slutte op om. Et enkelt punkt, nemlig ønsket om flere større hjorte, skulle dog vise sig at blive omdrejningspunktet i "den store kronvildt-krig", der har raset siden efteråret 2014.

Et lækket papir

Startskuddet kom i form af et lækket notat fra Den Nationale Hjortevildtgruppe – en firemandsgruppe nedsat af Vildtforvaltningsrådet, som igen er nedsat af jagtens minister. Heri var der forslag om arealbegrænsning, så jægere med mindre end 50 hektar ikke længere måtte nedlægge hverken hjort eller hind, jægere med over 50 hektar dog hind, men ikke hjort. Og hjorte måtte kun skydes, hvis man var medlem af et lokalt laug, hvor medlemmer yderligere blev begunstiget på en række punkter, herunder tilladelse til at sætte tag på skydeplatformen.

Notatet vakte en voldsom interesse, og eksempelvis fik facebook-gruppen "Hjortevildtforvaltning i Danmark" hurtigt over 2.000 medlemmer og blev et forum for både faglige debatter og underlødige kommentarer af mere personlig karakter. Den store interesse handlede dog ikke kun om hjortevildtet, men også om det opgør med den traditionelle danske jagtkultur, som notatet lagde op til, herunder især arealbegrænsning, begrænsning af råderetten på egen jord, mere administration samt en styrket kontrol – alt samlet i begrebet *adaptiv vildtforvaltning*.

Den Nationale Hjortevildtgruppe trak forslaget tilbage, men kort efter dukkede et nyt op. Nu skulle de regio-

nale jagttider ophæves, så der var ens jagttider over hele landet, og der skulle være tvungen SMS-indberetning af nedlagte hjorte. Også i dette forslag var der indbygget en arealbegrænsning, dog i en mere kreativ indpakning, men stadig i betænkelig disharmoni med den private ejendomsret. I det nye forslag skulle hjortene desuden have jagttid fra første september, hvorved man havde lagt sig fast på brunstjagt på hjortene over hele landet. Forslaget blev angrebet for at være politiserende mere end fagligt begrundet og for at begunstige forskellige interessegrupper frem for at støtte Vildtforvaltningsrådets målsætninger om eksempelvis flere gamle hjorte.

Indstillingen til ministeren

Senere i 2016 blåstempler Vildtforvaltningsrådet forslaget og indstiller det herefter til ministeren. I mediernes raser debatten dog fortsat med modstand mod især arealbegrænsningen og brunstjagten. Snart forplanter den

Kronvildt gennem tiderne

Retten til at skyde kronvildt – både kalve, hinder og hjorte – har gennem historien oftest været placeret i toppen af samfundspyramiden. Først blev det betragtet som udelukkende kongens vildt ud fra devisen om, at hvad ingen andre ejer, ejer kongen.

Den nye jagtlov i 1840 ændrede imidlertid billedet ganske dramatisk, ved at jagtretten blev knyttet til godsejerens ejendomsret. Fra at have været kongens privilegium blev kronvildtjagten i stedet herremændenes fritidsbeskæftigelse og en kærkommen kødresource. Nogle år forinden var det danske kronvildt gjort fredløs. Skovene var på daværende tidspunkt trængt og dækkede kun nogle få procent af landets areal. Et hvert egnet træ var hugget om for at blive brugt til brændsel og tømmer til huse og skibe. Da Danmark i 1807 mistede hele sin flåde, "da Engelland voldsom bortførte samme", havde vi et problem, og kongen besluttede derfor, at der skulle plantes skov i stort omfang, så der kunne bygges nye skibe.

Snart klagede skovbruget over, at vildtet ødelagde de nye træer, og landbruget stemte i. En kongelig resolution påbød derfor, at kronvildtet skulle skydes bort, og med den nævnte jagtlovsændring blev godsejerens ret til kronvildtet stadfæstet. I 1922 blev så jagtloven yderligere demokratiseret, så alle jægere fik lige adgang til det jagtbare vildt mod at indløse jagttegn. Sådan har det så været siden. Danskerne har andelstanken i blodet, og det er et knæsat princip, at både stor som lille, rig som fattig har lige vilkår.

sig til det bredere politiske miljø, og folketingsmedlemmer går ind i sagen og tager initiativ til en åben høring om hjortesagen.

Dermed er sagen, der handler om et ideologisk opgør med dansk jagtkultur, pakket ind i en kronvildtsag, endelig parkeret der, hvor den hører hjemme, nemlig i det politiske system.

Det bliver samtidigt klart, at den ansvarlige minister, Esben Lunde Larsen, ikke nødvendigvis vil følge Vildtforvaltningsrådets indstilling, og i december 2016 bryder ministeren da også en årelang tradition ved at fremsætte et lovforslag, der ligger et stykke fra Vildtforvaltningsrådets indstilling. Hermed markerer ministeren, at jagtpolitik ikke kun bør udspille sig bag lukkede døre og leder rådet tilbage til det oprindelige og rådgivende udgangspunkt. Den danske jagtpolitik er dermed blevet demokratiseret, så lodsejere, naturbrugere og jægere nu

kan påvirke begivenhederne direkte med deres stemme. For jægerne er der tale om 230.000 jagttegnsberettigede vælgere, hvilket naturligvis tæller i det politiske system.

Ministeren træffer sin beslutning

Efter politisk behandling i foråret 2017 trådte den nye bekendtgørelse om jagttider for pattedyr og fugle i kraft den 1. juli 2017 med tre års løbetid. Længere jagttid for krondyrkalve og kortere jagttid for ældre hjorte er første trin i den nye model for kronvildtforvaltning i Danmark.

De nye jagttider fastsætter den overordnede ramme for, hvornår der kan jages henholdsvis ældre hjorte, spids-hjorte, hinder og kalve. De regionale hjortevildtgrupper har dog mulighed for at fastsætte lokale jagttider som er kortere og kan derudover bevilge 14 dages ekstra jagttid på hjort i tiden 1. september til 15. oktober, hvilket falder sammen med kronvildtets primære brunstperiode.

De generelle jagttider (rammen) er fastsat som følger:

Kalv: 1. september til 29. februar

Hind: 1. oktober til 31. januar

Spidshjort: 1. september til 31. januar

Hjorte ældre end spidshjort: 16. oktober til 31. december

Skud flere kalve

Baggrunden for ministerens udvidelse af jagttiden på blandt andet kalvene skyldes et ønske om et større jagttryk. Og dermed også et muligt større udtag af helt unge dyr, idet andelen af kalve i den samlede afskydning bør ligge på mindst 50 %, altså én kalv for hvert nedlagt voksent dyr. Målet er således at holde bestanden på et passende niveau og dermed tage hånd om problemet med markskader og skader i skovene.

Ved at jage kalve tidligt på sæsonen, får man måske også flyttet jagttrykket væk fra hjortene, og kan dermed nå i mål med ønsket om flere gamle hjorte, samtidig med at bestanden kan holdes under nogenlunde kontrol.

Man kunne måske argumentere for, at et større jagttryk ville gå imod ønsket om publikums muligheder for at se dyrene, og der synes da også at være en potentiel tendens til, at et stort jagttryk øger vildtskaderne og ikke nødvendigvis sikrer et større udtag.

Det er derfor i højere grad effektiviteten i jagten, der skal øges. Den mest effektive jagt synes at være koordinerede jagter i et større område. Ved at koncentrere jagterne på aftalte dage, hvor der så til gengæld jages i store områder, opnås et relativt stort udtag på dagen, hvorefter der kan være ro på revirerne i 3-4 uger inden næste jagt.

Nyd din skov – og dyrk den med Skovdyrkerne

SKOVDYRKERNE

Følg os på www.facebook.com/Skovdyrkerne

‘Gud skabte, Linné ordnede’

Den geniale svenske botaniker og læge Carl von Linné er en af alle tiders største naturvidenskabsmænd. For mere end 200 år siden satte han naturen i system – et system, som grundlæggende holder i dag. Hvordan var det muligt for ham, og hvad er det for et system?

I 1707 fødtes i et lille træhus i Småland en dreng, som skulle vise sig at forandre hele den måde, vi beskriver naturen på. Carl Linnæus voksede op i en større børneflokk på landet. Faderen, som ellers ikke kom fra nogen lærd familie, var blevet præst (kommister) i Stenbrohult nær Älmhult. Ved siden af præstegerningen

havde han dog en meget stor botanisk interesse, som han videregav til sønnen. Præstegårdshaven i Stenbrohult var kendt viden om, og allerede som 5-årig havde den lille Carl sin egen afdeling. Faderen havde taget sit efternavn Linnæus efter en stor lind, som stod på gården.

Det var i de år, den svenske krigerkonge Karl den Tolvte førte sig frem, hvor pesten (den sorte død) stadig hærgede i Europa. Og det var også på den tid, at kartofflen kom til landet (fra Sydamerika) og hurtigt blev almuens vigtigste næringsmiddel.

Det var forældrenes ønske, at Carl blev præst som sin far, men han gik i stedet efter sin interesse for planter. Allerede i skolen kaldte kammeraterne ham for ‘botanicus’, idet han kendte navnene på alle egnens vilde blomster, og han kunne fortælle dem, hvilke planter der var gode mod hvilke sygdomme, hvilke man skulle hænge over døren for at ingen spøgelser skulle komme ind i huset om natten, og hvilke man skulle lægge under hovedpuden for ikke at få mareridt. I 1725, da han var 18 år, udgav han sin første bog – hans Örta-bok (urtebog).

Linné 32 år gammel, malet i forbindelse med sit bryllup. Bemærk, at han holder et eksemplar af blomsten Linnea i sin højre hånd. Malet i 1739 af Johan Henric Scheffel

Et system udvikles

Allerede på det tidspunkt gik Carl med funderinger på, hvordan man fandt et system til at holde orden på de tusindvis af planter. Hvordan skulle de klassificeres? Efter farve? Efter opbygning? Han valgte i stedet at anvende deres forplantningsorganer – støvdragere og støvfang.

Samtidig var han begyndt at interessere sig for andet end planter. Han talte om 3 riger: planteriget, dyreriget og `stenriget` (altså geologien), og han kom til at arbejde med dem alle tre. Efter studentereksamen begyndte han at studere – først i Lund og siden i Uppsala. 21 år gammel skriver han sin første afhandling (om planternes formering), og han bliver opfordret til at holde botaniske demonstrationer for de studerende og andre interesserede. Samtidig beskrev han et system for fugle, hvor man bestemte arten efter deres næb og klør.

Mens han om dagen arbejder med de studerende, bruger han aftener og nætter på sit nye system for klassifikation og navngivning af alt det levende. Hans navngivningssystem byggede på to principper: For det første skulle alle arter have et videnskabeligt navn på latin. For det andet skulle dette navn bestå af to ord – et slægtsnavn efterfulgt af et artsnavn.

Det latinske gør det muligt at kommunikere over landegrænserne. Når en dansker siger mælkebøtte, siger en svensker `maskros`. Men begge siger *Taraxacum officinale* (hvis de altså kender plantens latinske navn).

En god flora nævner ved hver art, hvem der har givet planten sit videnskabelige (latinske) navn. Hvis man tager fat i Rostrups danske flora, så viser en hurtig optælling blandt de første 100 arter, at Linné har navngivet to tredjedele. Han nåede at navngive henved 8.500 plantearter og 4.200 dyrearter. Alle planter i denne artikel er navngivet af Linné – derfor det lille `L` efter det latinske navn.

Rejsen til Lapland

Sin enorme viden hentede Linné på sine rejser, hvor han indsamlede alt interessant fra naturen: planter, fugle, fisk, insekter, sten med videre, som alt sammen senere fik plads i hans samling i Uppsala. Det hele eksisterer stadig – det meste dog i London hos The British Linné Society.

Ålm. roslike. Achillea millefolium L.

Blåskjelle. Campanula rotundifolia L.

Ålmindelig katost. Malva sylvestris L.

Gikorie. Tichorium intybus L.

Gøderams. Thymaenerium augustifolium L.

Mjødurt. Filipendula Ulmaria L.

Slangetunge. Ophieglouum vulgatum L.

Gul snorre. Galium verum L.

Herbarium

Vi kan nok ikke alle blive en ny Linné. Men alle kan have glæde af et vist kendskab til floraen, hvor man bor, herunder navnene på græsser og blomster – alt det herlige ukrudt, som er derude. Det er også praktisk at have et forhold til de forskellige slægter – kurvblomstrede, læbeblomstrede, osv.

Så lav dig et herbarium! Det er ganske simpelt. Pluk planterne, når de er i blomst, læg dem i pres mellem gamle aviser eller lignende (gerne med et gammeldags trækpapir over og under planten). Når planten er tør efter et par uger, tages den ud af presset og sættes op på et stykke hvidt papir med små strimler tape (ikke plastiktape, men hvid papirtape). Helt fint er det, hvis man bruger særlige herbarieark, hvor der er fortrykt plads til navn, familie, findested med videre. Sådanne ark fås på Københavns Universitet, Rolighedsvej 23, 1958 Frederiksberg C.

God fornøjelse!

Den første rejse påbegyndte han på sin 25-års fødselsdag (1732). Den gik til Lapland. Alene red han en majdag afsted mod nord fra Uppsala med de nødvendige redskaber og sin dagbog.

Turen kom til at vare 5 måneder og bød på meget vanskelige betingelser – uden et ordentlig kort, og med regn og kulde i fjeldene, med mange elve der skulle passeres, med problemet at skaffe mad – og med Nordskandinaviens mange myg.

Rejsen foregik delvist til hest, delvist til fods. Undervejs undersøgte og noterede han alt af interesse. Ikke bare om den natur, han passerede, men også om landbrug, husbyggeri og redskaber hos den sparsomme lokale befolkning. I Lapland hyrede han en same, der fungerede som tolk og vejviser.

Han så midnatssolen for første gang ("et naturens miraculum"). Han tegnede og samlede planter – alt var nyt og fremmed for ham. Han studerede søernes fisk, snegle og muslinger, fjeldets mosser og laver og skovens træer og buske. Desuden naturligvis lapmarkens fluer, myg, knott, brems, slanger og sommerfugle.

Han blev en tid hos samerne og beskrev, hvordan de boede, hvordan de klædte sig, og hvordan de passede deres rener. Med sig hjem fik han et helt lappe-kostume samt en af deres troldtrommer. Han var i god kondition, men blev alligevel på en vandring overhalet af en 70-årig same med et stort læs på ryggen ("Intet folk med en lettere gang end lapperne har jeg set"). Trods strabadserne skrev han i sin dagbog: "Aldrig i mine dage har jeg levet friskere end nu".

Efter hjemkomsten til Uppsala skrev han sin mest kendte rejsebeskrivelse, *Iter lapponicum* (Laplandsrejsen). I hans arbejdsrum fandtes nu mængder af udstoppede fugle og fisk: øgler og frøer i glaskrukker, et herbarium med 3.000 svenske planter og mere end 1.000 opnålede insekter. Desuden boede et antal tamme fugle i rummet.

En af de planter, han blev fascineret af i Lapland, var den lille fine fjeldblomst, som nu hedder Linnea. Den blev navngivet af en hollandsk botaniker som en hyldest til Linné.

Eksempel på systematiseringen

Det videnskabelige navn for rødgran er *Picea abies*. *Picea* er navnet på granslægten, *abies* er artsnavnet. For brændenælde er det videnskabelige navn *Urtica dioica*, for torsk *Gadus morhua*, for hættemåge *Chroicocephalus ridibundus* – hver gang et slægts- og et artsnavn.

Systemet er i dag modificeret og udvidet, men Linnés grundprincipper er fastholdt. Herunder eksemplet brændenælde:

Art:	<i>Dioica</i>
Slægt:	<i>Urtica</i> (brændenældeslægten)
Familie:	Nælde-familien
Orden:	Rosen-ordenen
Klasse:	Tekimbladede
Division:	Dækfrøede planter
Rige:	Planteriget

Denne ydmyge plante fra fjeldene i Lapland blev af en hollandsk botaniker navngivet *Linnea borealis* for af hædre Linné. Herefter blev den en form for varemærke for Linné, og den fik en plads på hans våbenskjold. Foto: Henripekka Kallio

De øvrige rejser

I de følgende år berejste han de fleste af Sveriges andre landskaber. I 1734 var han gennem Dalarna, og senere til Øland og Gotland, til Västergötland og til sidst til Skåne. Med alle iagttagelser omhyggelig dokumenteret i rapporter og bøger efter hjemkomsten.

Overalt rejste han med en stor nysgerrighed og en usædvanlig iagttagelsesevne. Han foreslog for eksempel skovfolkene i Dalarna, at de kunne transportere stammerne ud til kysten ved at fløte dem på elvene, en idé, de tog op, og som efterhånden blev almindelig praksis. I stenbrudene beskrev han som den første fænomenet stenlunger, der ødelagde helbredet for mange. En bog om Linné har undertitlen "han som så alt". Det er en god karakteristik.

Mærkelig nok rejste Linné aldrig på ture til andre lande. Det havde han derimod en række elever, der gjorde. Og de kom hjem med herbarier og beretninger

Linnés natursyn

Linné mente, at verden og naturen var til for vor skyld. Han skriver således:

'Tigre, bjørne, ræve, hermeliner og mange andre må give os deres dyrebare skind. Hundene må hele dagen jage haren, som mennesket skal spise. Hesten, elefanten og kamelen må bære tunge byrder, koen må give mælk, fåret uld, renen må trække samernes slæde, hønen må fodre os med æg, hanen vække os om morgenen, lærken må synge for os om dagen, droslen om aftenen og nattergalen om natten, påfuglen må glimte med sine gyldne fjer for at glæde vores øjne, og mågerne må hele dagen flyve over havet for vise os, hvor fisken gemmer sig. Ja, havet selv må gennem ebbe og flod daglig lande snegle, østers, hummer på strandene – alt til menneskenes tjeneste'.

Ikke rigtig et populært synspunkt i dag.

fra Afrika, Sydamerika, Japan, Kina, New Zealand og Australien, som han inddrog i sit arbejde.

Karriere

Men Linné flyttede dog på et tidspunkt til Holland, hvor han blev medicinsk doktor på en afhandling om malaria. I Holland fik han mange internationale kontakter. Og her fik han i løbet af 3 år trykt 12 bøger, herunder sit hovedværk *Systema naturae*, alle værkerne på latin. Den første udgave af *Systema naturae* var ganske tynd, men resten af livet arbejdede han videre på den, således at den i 16. udgave inden hans død var på 2.300 sider. Blandt de øvrige bøger, som han udgav i Holland, var *Flora lapponica* (Laplands flora) og en bog om fiskenes naturhistorie.

Hjemkommet til Stockholm fik han tid til at gifte sig, og han ernærede sig her som en travl læge med 40-60 patienter om dagen og fik sammen med sin hustru Sara Moraea 7 børn. I Stockholm var han medstifter af det svenske Kongelige Videnskabsakademi, hvis første præsident han blev.

I 1741 – 36 år gammel – flytter han til Lund, hvor han blev professor i botanik og medicin – to fag, der på den tid altid hørte sammen.

Her boede han i professorboligen i den botaniske have, som han havde til sin rådighed lige til sin død. I haven var der 3.000 forskellige vækster. Desuden introducerede Linné en hel del dyr i haven,

Flora svecica udkom i 1755 og var den første flora over svenske planter. Her ses titelbladet.

Tormentil. *Peto*

Bakkegeurt. *C*

Skov-angelik. *An*

Primula vulgaris L.

Salvia officinalis L.

Pyrola rotundifolia L.

blandt andet papegøjer, strudse, en vaskbjørn med flere og i sin bolig havde han en abe boende (det forklarer nok, hvorfra Astrid Lindgren har fået inspirationen til Pippi Langstrømpes hr. Nils-son). Haven findes faktisk den dag i dag.

I 1746 blev han færdig med sin første bog om de svenske dyr *Fauna svecica*. Han ordnede dyreriget på samme måde som planterne i et system med klasser, slægter og artsnavne, og førte dem ind i sit store værk om *Systema naturae*. Det var Linné, der opfandt betegnelsen fauna for dyrene. Han indregnede menneskene blandt dyrene – i tæt familie med aberne (til manges forargelse dengang). Han satte menneskene og aberne i en fælles gruppe, som han kaldte primaterne. I et senere oplag af sin bog brugte han som den første betegnelsen *Homo sapiens* om mennesket.

Men Linné opfattede arterne som uforanderlige og som skabt af Gud i den skikkelse, som de nu engang havde. Så selv om han skrev, at aberne "ligner os så meget, at det knap er til at se nogen forskel", så var idéen om, at arterne havde udviklet sig fra hinanden, som Darwin fandt frem til 100 år senere, fremmed for Linné.

Alderdom

Han blev efterhånden en meget estimeret videnskabsmand. I 1757 blev han adlet og blev til Carl von Linné. Og han fik sig et våbenskjold med Linnea-blomsten øverst.

50 år gammel følte han sig imidlertid lidt svag, og han ønskede at flytte på landet. Han købte en gård i Hammarby uden for Uppsala, hvor han efterfølgende boede hver sommer. Den er indrettet som museum i dag. Her trivedes han: "Træernes løv giver et behageligt sus, fuglene synger alle mulige herlige sange, hele vegetationen

Linné blev født i 1707 på gården Råshult nær Stenbrohult i Småland, hvor hans planteinteresserede far var præst. Det oprindelige hus findes ikke mere, men på stedet er indrettet et lille museum, en café og en fin have.

giver en herlig duft fra sig, insekterne flyver hid og did – ja, hvor man end vender sig, ser man resultatet af den utrolige Skabers værk".

Han arbejdede hårdt hele sit liv og fik skrevet 175 bøger eller længere afhandlinger. Det værk, som han selv kaldte "mit største mesterstykke" (han satte aldrig sit lys under en skæppe) hedder *Species plantarum* (Planterne). Det blev trykt i 1753 og blev to bøger på i alt 1200 sider med en beskrivelse af alle dengang kendte plantearter.

Men på sine sidste år mistede han hukommelsen og kunne til sidst ikke huske navnene på en eneste af de planter, han selv havde navngivet. Han døde i januar 1778, 70 år gammel – i øvrigt med det sidste ønske til sin kone, at hun passede på hans have, og at hun plantede nyt, hvor der var træer, der gik ud.

(phi@skovdyrkerne.dk)

Litteratur

Inga Borg: *I Naturens Riken. Linnés liv och verk*. 80 sider. Forlaget En bog for alle 1979

Torbjörn Lindell: *Carl von Linné – den fulländade forskaren*. 104 sider. Historiska Media 2007

Karin Berglund: *Jag tänkar på Linné – han som såg alt*. 407 sider. Albert Bonniers Forlag 2007

Natur- og vildtpleje i skoven

Det er titlen på den nyeste bog fra Skovdyrkerne. Skribenterne Per Kauffmann og Karsten Raae har med udgangspunkt i forskellige ejendomsportrætter behandlet en lang række emner i relation til natur- og vildtplejen i skoven.

Bogen indleder med at spørge: Er den biologiske mangfoldighed – også kaldet biodiversiteten – en gave, en udgift eller kan det være en kilde til indtægt? Det afhænger nok i høj grad af omstændighederne, af øjnene der ser og af den enkelte skovejers driftsformål.

Her bringes til inspiration en række tilfældige nedslag i bogens mere end 200 sider. I kommende numre af *Skovdyrkeren* vil emner fra bogen blive taget op og suppleret.

I snakken om mangfoldighed i naturen er der en tendens til at fokusere på de store, de sjældne, de smukke og "sødeste" arter (som ugleungerne her). Men husk, at alt begynder i det små. Hvis fødegrundlaget, det sikre ynglested og overnatningspladsen ikke er til stede, nytter det ikke noget. Så begynd med at acceptere både ukrudt, stikkende insekter, mosegrise og hule træer, for så kommer ugleungerne sikkert også. Foto: Hans Poulsen

Almindelige tips til skovrejseren

- Brug terrænet konstruktivt. Plant med terrænet, ikke mod det. Udnyt og forstærk de naturgivne muligheder. Lad lavninger, der indimellem står under

vand, udvikle sig til skovmoser, eller plant træer, der kan tåle oversvømmelser, frem for at afvande. På høje, tørre jorder kan en overdrevslignende beplantning måske være en god idé.

- Om vinteren er de stedsegrønne nåletræer en smuk kontrast til de bladløse løvtræer. Udføres arbejdet manuelt, er det muligt at tage hensyn helt ned på mikroplan. En række nåletræer på hver side af en vej eller et spor giver skovvandreren eller jægeren mulighed for at færdes mere skjult og dermed komme tættere på både jagtbart og ikke-jagtbart vildt. En tunnel af hasler kan fungere på samme måde.
- Græsveje kan tjene både som vildtagre og skydelinjer. Hvis ikke de skal kunne bære noget videre, kan man overveje periodisk at så dem til med deciderede vildtafgrøder.

Den omvendte remise

I forbindelse med jagt på åbne arealer er det typisk, at man som jæger stiler mod den uhøstede, våde plet på den store stubmark. Det samme gælder det tilplantede markhjørne, den lille remise, ja selv en selvsået hyldebusk ved en elmast indgyder håb om en jagtoplevelse. Det er her råvildtet kunne stå, her fasanen kunne trykke – og så er der jo altid muligheden for, at sneppen gør det samme.

Det er ganske typisk for mennesket, at vi bemærker forskelle mere end ligheder, og det gælder også for dyrene. Plant en lang pilegren i et sprøjtespor i en kornmark, og bukken vil uvilkårligt opsøge den og feje på den – selv om den kommer inde fra skoven, hvor der ellers er træer nok.

En større lysning i et skovområde. Halvdelen slås hvert år. Resten henligger som en slags brakmark. Foto: Per Kauffmann

Variation er magisk og skaber liv. Derfor er et af de bedste råd til en skovejer at lave flere åbne pladser. Man kunne kalde det 'omvendte remiser', altså områder uden skovbevoksning. Mulighederne er talrige: Udnyt eksisterende overdrev og vådområder, undlad genplantning efter død ask, etablér (eventuelt blot små) nye skovenge eller vildtagre, udvid skovveje og -spor, gør allerede etablerede aflæggepladser for flis og råtræ større. Jo mere variation, jo bedre.

Berig vandløbet

Vand er den hurtigst virkende og mest effektive faktor til påvirkning af biodiversiteten i skoven. Lukning af grøfter sammen med andre tiltag kan meget hurtigt skabe stor variation i både lystilgang, dødt ved og udbud af levesteder.

- Oprensning af beskyttede skovvandløb bør foretages enten manuelt eller på anden måde skånsomt. Ikke-beskyttede vandløb uden for de beskyttede naturtyper (eksempelvis almindelige skovgrøfter) kan spærres eller helt sløjfes for at genskabe små, sumpede vådområder.
- De steder, hvor lukning af en skovgrøft har dyrkningsmæssige konsekvenser for skovdriften, skal man passe på og tænke sig om. Men lukning af

grøfter, der blot afvander smålavninger, og som ikke forringer vilkårene for de nærliggende produktionsbevoksninger, kan foretages af enhver.

- Træer, især løvtræer, langs et vandløb skaber en række positive effekter som for eksempel nedsat vandtemperatur og grødemængde, bedre iltforhold, sikring af brinkerne, gode standpladser for fisk og nedfald af blade, som er en vigtig fødebasis for vandløbsfaunaen. Nåleskov op til et vandløb kan bevirke en forsurening af jorden. Overvej derfor muligheden for gradvist at erstatte nåletræ med løvtræ eller blandingsskov, hvor det er muligt.
- Lad væltede træer langs bredderne blive liggende. Det sikrer en naturlig variation såvel i vandløbet som i skovbunden.
- Lad en bræmme langs vandløbet være fri for forstlig drift. Herved mindskes forstyrrelserne af vandløbet, og området vil virke positivt på hele skovens biodiversitet.

Bogen *Natur- og vildtpleje i skoven* af Per Kauffmann og Karsten Raae kan købes på Skovdyrkerens webshop www.skovdyrkershop.dk til medlemspris (100 kr. plus moms)

(kra@skovdyrkerne.dk)

Åbning af dræn og rørlagte afvandingskanaler kan betyde en stor forøgelse af den biologiske mangfoldighed. Foto: Per Kauffmann

Sitkagranen

Sitkagranen er mange steder på vej ind til erstatning af rødgranen, som forventes at få problemer efterhånden som klimaet bliver varmere. Samme problem har sitkaen ikke. Herunder lidt mere om sitkagranen, dens naturlige udbredelse, dens kendetegn og egenskaber samt dens dyrkningsmæssige muligheder og begrænsninger. Samt en kort vurdering af dens fremtid i Danmark

Næsten halvdelen af vores skovareal er bevokset med nåletræer. Det skyldes primært, at den store skovrejsningsbølge i forbindelse med hedens opdyrkning foregik med nåletræer, hvor bjergfyr og i et vist omfang østrigsk fyr og skovfyr var blandt de få muligheder, der var for at standse sandflugten og skabe betingelserne for de næste generationer med et mere alsidigt skovbrug. På nær taks, enebær og måske skovfyr er alle de nåletræer, der dyrkes i de danske skove indført fra slutningen af 1700-tallet og frem til i dag. Det gælder således også sitkagranen.

Sitkagranen (*Picea sitchensis*) kaldes også tidselgran på grund af dens stive og stikkende nåle. Den stammer fra den nordamerikanske vestkyst, hvor den er udbredt i et smalt bælte fra det nordligste Californien til et godt stykke op i Alaska.

Sitkagranens kogle er som på andre piceaarter hængende. Ædelgranarternes kogler er opretstående. De er væsentligt mindre end rødgranens. Sitkanålene er hvidlige til blå på undersiden.

Barken på sitkaens stamme skaller af i store flager. Små vanris er helt almindelige. De røde "knopper" er hunblomster, der senere bliver til kogler.

Nålene har på undersiden et blåhvidt skær. Den adskiller sig fra rødgran og andre af vore nåletræer ved, at barken skaller af i store skæl, og som lærken sætter den ofte vanris på stammerne. I skovbruget har den fået en stadig stigende betydning og udgør i dag 6 % af skovarealet – en andel, der også i de kommende år må forventes at stige. Den tåler et konstant vindslid langt bedre end rødgranen. Mange steder kan man se fritstående sitkagraner, hvis grene strækker sig mod øst som vimpler på en flagstang i blæsevejr. Sitka tåler salt i luften, og er snart den eneste træart, man tør plante uden at hegne. Den står langt nede på hjortevildtets og harernes menukort.

Sitkaens krav til voksested er lidt større end rødgranens, og særligt jordens fugtighed er af betydning. Den er således ikke god i de helt tørre jorde. Den sender sine

finrødder langt ned og kan på den måde udnytte dybtliggende mere næringsrige lag. Sammenlignet med de fleste andre træarter gør den sig derfor godt, hvor der er bedre jord eller vandføring i lidt dybere lag. Den kan dyrkes alle steder i landet – også på den svære lerjord – og så producerer den overalt mere end rødgranen.

Den er følsom over for forårsnattefrost og i nogen grad efterårsfrost. Blandt andet fordi den er tilbøjelig til at sætte Sankt Hans-skud og derfor afmodner senere. Den står ikke bedre fast i egentlig storm end rødgran, men den kan anvendes i vestvendte kanter, da den som nævnt tåler vindsliddet. Den har tidligere været meget brugt som læhegn i det vestjyske.

Formen er ikke lige så god som rødgranens. Det er derfor ikke usædvanligt at plante den i blanding med rødgran, for eksempel i hveranden række. Herved kan rødgranerne i tyndingerne kompensere for sitkaens lidt dårligere form, og sitkaen kan i de højere aldre kompensere for rødgranens eventuelle problemer med topdød.

Med sine stive grene og stikkende nåle har man førhen set sitkaen som skovarbejderens mareridt, når den skulle tyndes. Det problem forsvandt dog med maskinerne.

Spredningen i diameterudvikling mellem de enkelte individer er ofte meget stor i en sitkabevoksning. Det gør, at man kan dyrke den i tyndingsfri drift, da hovedparten af produktionen vil nå tømmerdimension under alle omstændigheder. Satser man på det, vil en planteafstand på 2 x 1,75 meter være passende.

Sitkaen er velegnet som kappen i kappeplantninger til beskyttelse af andre arter mod vildtbid og fejning. En klassiker er eg / sitka, hvis man ønsker en egebevoksning på et ukurant areal, hvor hegning er uforholdsmæssigt dyrt. Når egen er kommet godt over vildtbidshøjde, klippes toppen af sitkaen. Den kan så fortsætte med at beskytte egen mod fejning, og beskygningen kan medvirke til at hæmme egens vanrisdannelse.

Sitkaens ved er sejere og mere elastisk end rødgranens og anvendes stort set til de samme formål. Det giver dog en lidt mere ulden overflade, når det saves op, og det vrider sig lidt mere under tørring. Savværkerne vil derfor nor-

malt hellere have rødgran, hvis de kan vælge. På grund af veddets sejhed er sitka særlig godt til for eksempel årer. Ved plantning, vælg da afkom fra danske frøplantager, og ved frostrisiko robuste danske kårede bevoksninger.

Skadevoldere

Sitka angribes af rodfordærver og honningsvamp – måske endda endnu mere af rodfordærver end rødgran.

Rodfordærversvampen (Heterobasidion annosum) er en meget alvorlig sygdom på stort set alle nåletræer. Det er en svamp, som forårsager råd i rodsystemet og i den nederste del af stammen. Svampen er almindelig overalt, men nok mest udbredt i hedeplantagerne, hvor det ikke er usædvanligt, at mere end halvdelen af træerne i ældre bevoksninger er angrebet. De angrebne dele af stammerne skal skæres fra ved aflægning af tømmer, hvilket giver et ret stort økonomisk tab. Rodfordærveren svækker også rodsystemet, hvorfor angrebne bevoksninger er mere tilbøjelige til at vælte i stormvejr.

Svampen kan leve i gamle stød i mange år, så hvor den først er kommet ind i bevoksningen, kan man ikke stille noget op. Er der derimod tale om første generation nåletræ på et areal, kan man umiddelbart efter tynding smøre de friske stød med en vandig opløsning af urea. Husk at komme farvestof i blandingen så man kan se, hvilke stød der er behandlet.

Sitkagrannen angribes som stort set alle nåletræer af rodfordærveren. Normalt ses frugtlegemer på gamle stød og væltede træer. Finder man dem som her på stående træer, er det tegn på, at de er døende.

Rodfordærveren breder sig gennem rodsammenvoksnin-
ger og kan nå langt op i stammerne, der rådner op indefra.
Marvstrålerne angribes ikke, og når en hårdt angrebet stam-
medel skæres igennem, fremstår de som egerne i et hjul i den
ellers hule stamme.

Honningsvampen (*Armillaria mellea*) er en anden ube-
hagelig skadevolder på sitkagran. Den optræder særligt,
når en nåletræsbevoksning afløser en løvtræsbevoks-
ning, der allerede er inficeret. Honningsvampen slår så-
danne steder selv ganske unge træer ihjel. Typisk sker
det lidt pletvist i bevoksningen, hvor enkelte døde træer
med deres brune nåle lyser op.

Hvis man letter på barken lige over jordoverfladen, vil
man se et hvidt, vifteformet, læderagtigt mycelium lige
under den. I senere stadier bliver det trådformet og

mørkebrunt. I ældre graner er honningsvampen årsag til
et stammeråd, der til forveksling minder om det, der for-
årsages af rodfordærveren. Det går dog knap så højt op.

Snudebiller er et problem de første år efter plantningen
i gammel skovbund som hos alle andre nåletræer. Den
normale modforanstaltning er rodhalssmøring.

Jættebarkbiller kan være et problem. I perioden 1950-
1960 oplevede man alvorlige angreb, der på tørkeudsat-
te jorder ødelagde hele bevoksninger.

Sitkalusen kan skabe problemer efter milde vintre. Den
afnåler træerne delvist, men er normalt ikke i stand til
at tage livet af dem.

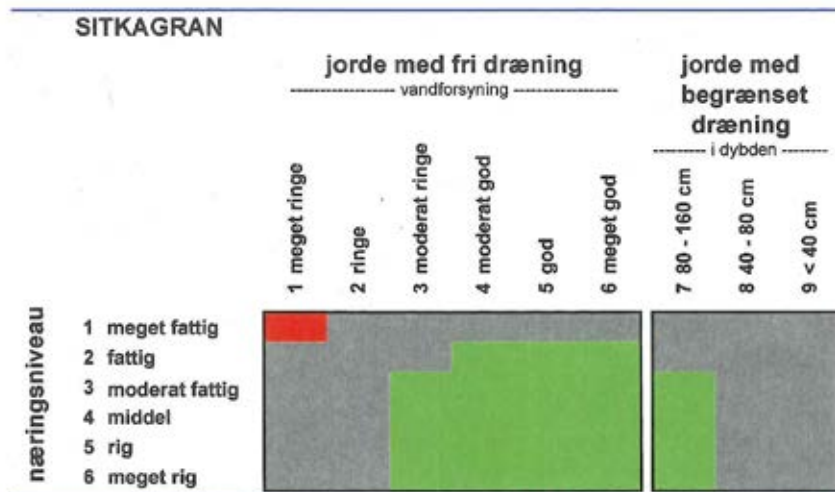
Vildtbid er ikke så stort et problem, fejning et endnu
mindre problem. Hvad angår skrælning, forebygges det
bedst med riflen.

Fremtiden

Med et stigende vildttryk har sitkaen et fortrin. Dens
salttålsomhed gør den velegnet i kystnære skove både
i magre og rige jorde. Den er veltilpasset til stadigt mil-
dere vintre samt fugtigere og køligere somre.

Forædlingsprogrammer, der sigter mod resistens over-
for sitkalus, vil kunne afbøde en negativ effekt af mil-
dere vintre. Intet af dette rykker dog ved
det faktum, at sitkaen kan være meget
svingende i vitalitet fra år til år og står dår-
ligt fast i storm. Den er bedre tilpasset de
igangværende klimaændringer end rødgra-
nen og bliver et stadig vigtigere element i
nåletræsdyrkningen, men bør ikke være
det bærende.

(kra@skovdyrkerne.dk)

Jordbundskrav for sitkagran: *optimale*, egnede og *uegnede* lokaliteter.
Grafik: Skov & Landskab, bladnr. 03.02-31.

Årets vækst i juletræerne

Som ofte før har vi også i år oplevet store geografiske udsving i væksten. Vi har også oplevet kraftige, men lokale angreb af gederamsrust, og vi har konstateret, at topskudsreguleringen har virket noget forskelligt i forskellige kulturer. Herunder en beskrivelse af, hvordan vi generelt har oplevet vækståret.

Af skovfoged Lau Larsson, Skovdyrkerne Øerne (inkl. fotos)

Udspring

En kold periode i april gav et sent og ujævnt udspring med stor variation i træernes vækst. Vi kunne i udspringet konstatere, at den milde vinter gav meget begrænsede knopskader, og at den sene vinterfrost med store forskelle på nat- og dagtemperaturerne heller ikke gav væsentlige skader. Frostskafer i udspringsperioden har vi heller ikke oplevet det store af.

Vækståret efter udspring

Hverken i foråret eller i den tidlige sommer har vi haft længere tørkeperioder. Træerne har derfor hele tiden haft vand tilgængeligt. Dette kombineret med, at vi heller ikke har oplevet perioder med høje temperaturer, har givet en god vækstsæson. Det har derfor blandt andet været et særdeles godt år for dem, der har plantet store planter som 2/2'ere.

De rigelige vandmængder har desværre også været godt for ukrudtet. Blandt andet trives problemarter som hanespore rigtig godt, og her skal man passe på, at de ikke breder sig yderligere. De er dog forholdsvis lette at bekæmpe med et græsmiddel.

Gederamsrust

Afhængigt af landsdel meldes der om store problemer med gederamsrust. Gederamsrust forudsætter naturligvis, at der er gederams i kulturen. Det er derfor forholdsvis nemt at fjerne årsagen. Det gøres normalt med en afskærmet sprøjtning med Roundup. Hvis gederamsen

først er blevet for stor, kan den afskærmede sprøjtning ikke tage dem, og det er så nødvendigt at gå igennem kulturene med en le eller en buskrydder. Store angreb af gederamsrust kan være fatale for en ellers velpasset kultur, så hermed gives en stor opfordring til ejere om at bekæmpe gederamsen, inden den tager overhånd.

Topskader

Flere steder er der meldinger om ekstraordinært mange topskader. Det kan skyldes flere ting, normalt vind eller fugle. Selv i kulturer, hvor der både er opsat drager og fuglepinde, ser vi en del topskader, og vi må tro, at en del af skaderne skyldes vind.

Det er dyrt med topskader i kulturene. En brækket top medfører nemlig oftest, at træet ikke længere er salgbart. Hvis det skal lykkes at binde en top op, skal det gøres af erfarne folk og på det helt rigtige tidspunkt. Hvis man binder brækkede toppe op, er det desuden vigtigt at sikre sig, at ens aftager efterfølgende vil tage dem. Alternativt kan man klippe træet tilbage ved at klippe grenene i den øverste krans.

Generelt skal man regne med, at træet tidligst bliver salgbart 3 år efter behandlingen, og man skal overveje, om man har tid til at vente 3 år med at afdrive. Skadede træer skal ofte formklippes en ekstra gang. Erfaringer viser desuden, at toppene er svære at styre på et skadet træ, hvor de har tendens til at blive for lange, så man alligevel ender med et 4. sorteringstræ eller en usalgbar vare.

Dobbelttoppe

I år ser vi flere steder mange ekstra topskud sammen med hovedtoppen. Det er vigtigt at få disse klippet af. På salgsklare træer kan det gøres under mærkningen, på mindre træer eller i kulturer uden salgsklare træer er det vigtigt at få de ekstra toppe klippet af i løbet af vinteren inden næste vækstsæson.

Røde nåle

Indtil sommerferien var der kun ganske få steder med røde nåle. Efterfølgende er der dog kommet angreb i nogle kulturer. Det ser ikke så slemt ud som i 2016, Det kan dog endnu nå at udvikle sig henover sensommeren. Ved svage angreb kan træerne klases ned. Ved slemme angreb er de usalgbare. Der kan med fordel ventes med at mærke til senere på sæsonen, når de røde nåle er drysset af.

Voldsomt angreb af røde nåle, hvilket har resulteret i, at træet er usalgbart i år.

Topskudsregulering

Lige inden sæsonen gik i gang, fik vi tilladelse til at benytte de to midler Pomoxon Extra og ConShape. Pomoxon kender vi, og på forårets markvandring fik vi så informationer om virkningen af ConShape. Forventningerne var høje til dette middel.

Vi etablerede derfor et antal forsøg i forskellige kulturer på tværs af ejendomme, ejere og entreprenører for at teste virkningen. Resultaterne i forsøgene og generelt i kulturerne må dog betegnes som meget svingende. Vi fik på markvandringerne oplyst, at toppe efter behandling ville gro med 2-5 centimeter og derefter stoppe. Vores tal viser desværre, at disse tal skal ganges med 2 eller 3. Forsøgene er dog ikke gjort endeligt op endnu, og vi vender derfor tilbage med flere data. Indtil videre er

det dog vores vurdering, at virkningen af ConShape ikke synes at kunne opveje prisforskellen til Pomoxon Extra. Vi har dog et par producenter, der rapporterer om god virkning ved behandling med ConShape i proveniens Apsheronsk.

En top er lige behandlet første gang med Pomoxon Extra i starten af juni.

Skadedyr

Lus og mider har også optrådt forskelligt rundt om i landet. Generelt har det dog ikke været slemt. I enkelte kulturer har det været nødvendigt med en ekstra gang sprøjtning mod alm. ædelgranlus tidligt på sæsonen. Andre steder har man set en opformering af især stammelus og mider. Dem skal man blive ved med at kigge efter – især miderne kan godt få en opblomstring igen, hvis vi får en periode med varmt vejr.

Alger

Igennem de senere år har alger været et stigende problem. I år er ingen undtagelse, og lokalt ses voldsomme angreb. Til bekæmpelse af alger findes desværre ingen godkendte midler i handelen. Der er lavet forsøg med forskellige midler rundt om i landet, men sikre resultater foreligger endnu ikke.

Et træ, forholdsvis hårdt ramt af alger. For visse kunder vil det deklassificere træet og for andre gøre det usalgbart.

Årets skovdyrker 2017

Som bekendt udpeger vi hvert år *Årets skovdyrker*. Altså en medarbejder, som har leveret en ekstraordinær indsats i sin forening. Det er sekretariatet på Frederiksberg, der udpeger, men det sker på basis af indstillinger fra kollegerne rundt om i landet. Det er altid svært at vælge, idet mange egentlig fortjener prisen.

I år pegede kollegernes indstillinger ikke på én, men på to kolleger. Vi besluttede os derfor for en double.

MICHAEL RODDING, Skovdyrkerne Syd

En ung løve, der arbejder med noget, som er livsvigtigt for Skovdyrkerne og for mange af vores ejere, men som er særlig vanskeligt og nogen vil sige utaknemmeligt i disse år, nemlig juletræerne.

Kollegerne fremhæver: Arbejder med en passion og intensitet, der ikke findes lige. Selv i strid modvind knokler han på for at sælge medlemmernes juletræer, hvor han kæmper producentens sag mod utidige kunder. Uanset ugedag og tidspunkt på døgnet er han klar til at løse de nødvendige opgaver. Yderst systematisk og samvittighedsfuld og med styring og kontrol. Altid venlig, flink og hjælpsom – men bag den stille facade ligger der både humor og en jernvilje.

Han hædres som *Årets Skovdyrker 2017* for den store indsats og det hjerteblood, han lægger hos medlemmerne.

PEDER DAMMAND, Skovdyrkerne Øerne

En af de gamle hanelefanter, som mange har peget på.

Kollegerne fremhæver: Er utrolig velset blandt medlemmer og har gennem alle årene haft det største antal medlemsbesøg i foreningen. Vi kolleger ved, at Peders loyalitet først og fremmest ligger hos medlemmerne. Han har i mere end 33 år (og vel arbejdstid svarende til 50 år) arbejdet loyalt og stabilt som få – i et fast højt gear og igennem tykt og tyndt. Er samtidig god til at

Kåringen af Årets Skovdyrker 2017 gik denne gang til en double: Michael Rodding fra Skovdyrkerne Syd (tv) og Peder Dammand fra Skovdyrkerne Øerne (th). I midten skovrider Svend J. Christensen.

lære fra sig – der findes ingen dumme spørgsmål. En god kollega, som på sin helt egen tørre facon tør fortælle om sine egne sejre og dumheder og tør påpege, hvis andre har glemt noget. Med en god humor og en tilpas mængde selvironi. Er også respekteret blandt eksterne kunder og leverandører, selv om det er medlemmernes interesser, han forfægter.

Han hædres som *Årets Skovdyrker 2017* for "det lange seje træk" – det er grundstoffet i foreningsdriften.

Stort tillykke til begge!

Alt i naturen følger en årsrytme. De fleste aktiviteter er derfor årstidsafhængige. Det bedste tidspunkt for selve udførelsen kan som regel fastlægges ganske nøje. Noget andet er den planlægning, der går forud. Her opsummeres den næste måneds vigtige gøremål.

September måned i skoven...

- Tjek om sidste års kulturer har behov for efterbedring, så det kan ske sammen med efterårsplantningerne. Man efterbedrer normalt kun, hvis over 10 % af planterne er gået ud. Hvor 2-3 planter efter hinanden i en række er døde, er det nok at erstatte med en enkelt ny
- Klargør kulturarealer til eventuel efterårsplantning
- Flistræ, der har oversomret på stykkerne, hugges i terrænet eller køres ud, inden det bliver alt for vådt. Dæk med pap, så det ikke fugter op igen
- Det brænde, man har stående i skoven til eget brug, skal i hus i en tør periode
- Bestil planter til levering og maskiner til de kommende skovninger. Få overblik over, hvad selvskoverne kan overkomme til vinter, så der kan blive vist ud til dem.

... og hos vildtet

- Det er sidste chance for at tilså vildtagre med kløvergræs
- Allerede eksisterende agre med engvegetation, græs og kløver slås, så ny vækst kan nå at etablere sig inden vinteren. Der skal være slået inden den 15. september for at slåningskravet er overholdt, og arealerne er støtteberettigede
- Minkfælder gøres klar og sættes ud, hvor mink er et problem
- De større hjortearter kan have gavn af at blive fodret, men husk, at foderet skal indeholde emner med lange plantefibre
- Før journal over nedlagt vildt og notér gerne vægten på nedlagt hjortevildt. Det giver et godt billede af bestandsudviklingen. Hvis vægten er faldende, tyder det på, at afskydningen bør øges.

... i juletræerne og grøntet...

- Sensommerplantning af nordmannsgran kan være en god idé. Herved udnyttes den store rodvækst i den efterårsvarme jord, hvilket giver planterne en optimal start
- Der kan stadig opnås god effekt ved brug af grenrettere og lignende for at forbedre træernes kvalitet
- Mange juletræer mærkes p.t. op med kundedetiketter
- Planlæg den forestående høst af klippegrønt
- Foretag indkøb af pyntegrøntsakse, polycordel, juletrænet og paller
- Bredsprøjtning med Roundup i unge nordmannsgran kan gøres ultimo september.

Karsten Raae, Lau Larsson, Per Hilbert

Gode priser på råtræet

Aflæsning af en spritny skovningsmaskine, som skal arbejde for Skovdyrkerne på Sydsjælland og Falster i den kommende tid. Priserne på såvel nåletræ som løvtræ er gode. Det kan for mange betale sig at få skovet nu, inden det sætter ind med efterårets og vinterens ekstra våde vejr. Særligt på de kraftige jorder er det vigtigt, at få skovet og kørt ud når der er mindst risiko for at lave dybe spor. Kontakt din skovfoged, hvis du har hugstmodent træ stående, så finder vi en god løsning.

Vi mangler flis fremover

Vores tværgående samarbejde efter fusionen har både på Fyn, Sjælland og Bornholm ført til betydelige stigninger i vores leverancer. Vi kan derfor servicere vores medlemmer endnu bedre, hvad flisen angår.

Skovdyrkerne Øerne har brugt mange kræfter på at blive SBP-certificeret. Det har ført til nye og større kontrakter med varmeværkerne. Med de større mængder, kan vi afregne vores medlemmer bedst muligt og servicere vores medlemmer i mange flere områder.

Vi er ved at `geare` vores flisafdeling efter fusionen, og vi er overbeviste om, at den i fremtiden vil stå endnu stærkere og klar til at sikre endnu bedre afsætning til glæde for medlemmerne.

Har du brug for at afsætte flis, eller har du bevoksninger, du tror trænger til en flistynding eller anden tynding, så kontakt din lokale skovfoged.

Børge Nissen fejrer 25-års jubilæum som skovfoged Fredag den 1. september 2017

Fejringen foregår på Gl. Broløkke på Hverringe Gods, og vi glæder os til at se medlemmer, samarbejdspartnere, kolleger og forretningsforbindelser.

Programmet for dagen

- Kl. 11.00 Vi mødes vi på Gl. Broløkke på Hverringe Gods, Hverringevej 179, 5300 Kerteminde
- Kl. 11.15 Skovtur med udvalgte punkter omkring Skovdyrkning
- Kl. 12.30 Hverringe – centrum for restaurering – Fremvisning ved ejer Niels Reventlow
- Kl. 13.30 I den restaurerede Gl. Brolykke bydes på en let anretning og et glas vin.

Vel mødt!

Vi mangler flis i nærmeste fremtid, så kontakt din lokale skovfoged, hvis du går med overvejelser om tynding.

POST**PP**

DANMARK

Magasinpost MMP

ID- nr. 42856

Skovdyrkerforeningen Øerne

Medarbejdere

Konstitueret skovrider Svend J. Christensen
mobil 23 40 92 62
sjc@skovdyrkerne.dk

Teamchef Vest Heine Fischer Møller
mobil 24 34 48 70
hfm@skovdyrkerne.dk

Teamchef Øst Rasmus Gregersen
mobil 25 55 42 01
rgg@skovdyrkerne.dk

Regnskabschef Torben Erik Hansen
mobil 61 29 28 44
teh@skovdyrkerne.dk

Fyn

Skovfoged Peder Dammand
mobil 20 27 36 21 - fax 64 72 35 87
pda@skovdyrkerne.dk

Skovfoged Klaus Kristensen
mobil 40 41 35 47 - fax 64 75 24 36
kk@skovdyrkerne.dk

Skovfoged Lau Larsson
mobil 27 12 28 64
lau@skovdyrkerne.dk

Skovfoged Hans Thekilde Nielsen
mobil 61 55 21 23
htn@skovdyrkerne.dk

Skovfoged Børge Nissen
mobil 21 72 20 71
bni@skovdyrkerne.dk

Skovfoged Jørgen J. Pedersen
mobil 24 23 28 13 - fax 62 24 27 83
jpe@skovdyrkerne.dk

Skovfoged Stefan Petersen
mobil 23 42 33 82
spe@skovdyrkerne.dk

Skovfoged Steen H. Skieller
mobil 20 16 29 91 - fax 62 61 65 63
shs@skovdyrkerne.dk

Dyrkningskonsulent Christian Ladefoged
mobil 23 46 55 15
cla@skovdyrkerne.dk

Skovfogedass. Bjarke Brandt Helms
mobil 20 89 76 08
bbh@skovdyrkerne.dk

Nordsjælland

Skovfoged/vildtforvalter René Didriksen
mobil 25 55 42 02
rdi@skovdyrkerne.dk

Midt- og Vestsjælland

Skovfoged Bjørn Krüger Nielsen
mobil 25 55 42 06
bkr@skovdyrkerne.dk

Bornholm

Skovfoged Steffen Adelsten Jørgensen
mobil 61 20 51 58
saj@skovdyrkerne.dk

Sydsjælland og Møn

Skovfoged Rasmus Larsen
mobil 22 32 95 30
rla@skovdyrkerne.dk

Lolland-Falster

Skovfoged Jens Rasmussen
mobil 61 63 22 13
jra@skovdyrkerne.dk

Skovrider/seniorkonsulent Karsten Raab
mobil 25 55 42 00 - kra@skovdyrkerne.dk

Administration Øerne

Lisbeth Fahlén	63 62 16 75
Tina Højrup Kristensen	63 62 16 72
Lis Krogh Thomsen	63 62 16 71

Kontor Fyn

Damsbovej 11, 5492 Vissenbjerg
Tlf. 62 62 47 47 - fax 65 93 09 86
oer@skovdyrkerne.dk - www.skovdyrkerne.dk/oer

Kontor Øst

Fulbyvej 15, 4180 Sorø
Tlf. 57 86 54 62